

Kulturdepartementet

Remissvar över betänkandet SOU 2023:58 Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (Ku2023/01093)

Sammanfattning

Tierps kommun är av den uppfattningen att utredningens förslag till lag om samverkan på kulturområde kan vara en positiv förändring i kultursamverkansmodellen. Vi instämmer med utgångspunkten och målbilden till förslaget med fokus på decentralisering och på samverkan där staten, regioner och kommuner förekommer som jämställda parter. Det är av stor vikt att genom förändringen försöka uppnå större effektivitet och använda medel utifrån de regionala och lokala behoven och förutsättningar.

Däremot ser vi att utredningen lämnar många frågor bland annat hur förslagen kommer att fungera i verkligheten. Det framkommer viss otydlighet som lämnar utrymme för olika tolkningar och att det kan leda till att ovannämnd målbild inte uppnås.

Nedan lyfter vi dessa punkter som vi ser som otydliga (1), dessutom poängterar vi de delar i betänkandet som vi ser positivt på (2).

1.

Trots att förslaget syftar till att decentralisera samverkansmodellen ser vi en risk att det nuvarande förslaget till lag om samverkan på kulturområdet inte kommer att förändra så mycket för de mindre kommunerna.

På sidan 204 står det att det under ”vissa förutsättningar” blir det möjligt för både regioner och kommuner att fördela statsbidrag. Det är svårt att tolka på flera ställen i utredningen vilka kommuner och vilka förutsättningar som åsyftas. Vi ser risk att det nya förslaget kommer att stötta centralisering genom att lämna mindre kommuner utanför och att regioner kommer att samarbeta mest med större kommuner där institutioner och mer etablerade verksamheter oftast finns. Vi ser därför att den jämbördiga relationen mellan staten, regioner och kommuner riskerar att inte uppnås eftersom lagen omfattar framför allt de största kommunerna som kommer ta emot statsbidraget. Det kan leda till att kulturen centraliseras mer, samtidigt som mellanstora och mindre kommuner stängs från utvecklingsmöjligheter.

Kultursamverkansplaner ser vi som ett positivt inslag som kan leda till mer konkreta samarbetsmodeller som är bättre anpassade till de lokala förutsättningarna, dock framkommer det inte så tydligt hur arbetet med planen inkluderar kommunerna och om det fortsättningsvis även kommer vara regionerna som leder och styr framtagandet av planerna.

Det samlade bidraget som föreslås gå till kommunen, så kallad ”kulturpåse”, kan ge kommuner större frihet att anpassa medel till långsiktiga planer och lokala förutsättningar men Tierps kommun vill emellertid signalera risken för en möjlig konkurrens som kan uppstå mellan verksamheterna. I kommuner där kulturverksamheter är organiserade under olika nämnder eller under olika delar i organisation kan verksamhetsplaner och intresse krocka med varandra. Det är därför viktigt att ta hänsyn till denna risk som påverkas av hur organisationer är uppbyggda.

Dessutom är det viktigt att lyfta fram oklarhet kring finansiering. I dokumentet framkommer ett förslag på ”indexuppräknings” som baseras bland annat på belopp som erhållits under senare år (bland annat på sida 223). I takt med att många kommuner i Sverige går genom en dynamisk utveckling

tycker vi att det är viktigt att erbjuda mer flexibel uppräknings som lämnar utrymme för kommuner att kunna påverka beloppet och få möjlighet att satsa på utvalda områden.

Att konstnärlig frihet värnas ser vi som en viktig del av förslaget, men det är samtidigt viktigt att påpeka att kraven för kontroll och dokumentation för hur den konstnärliga friheten respekteras kan leda till onödigt administrativt arbete som sannolikt inte kommer få önskad effekt.

2.

Tierps kommun ser mycket positivt på att kommunernas roll för kulturområdena lyfts i betänkandet. Det är viktigt att påpeka kommunernas stora insats i finansiering av kulturen.

Det nya bidraget, Samverkansstöd, som är ett förslag i betänkandet, kan ha väldigt betydelsefull inverkan på kulturområde. Tillsammans med undantag från lokaliseringsprincipen kan det öppna för bredare samarbete och nya möjligheter för kommuner och regioner. Samtidigt kan det stärkas av Statens kulturråds förändrade roll som inte bara bidragsgivare utan även en myndighet ansvarig för att främja samverkan.

Utredningen lyfter fram vikten av att öppna samverkanssystem för nya konst- och kulturområden. Att påpeka bland annat gestaltad livsmiljö som spelar en viktig roll i kommuners och regioners fysiska utveckling och planering anser vi viktigt att poängtera.

Tierps kommun, som aktivt satsar på kultur i skola, samt kultur för äldre och personer med funktionsvariationer, vill avslutningsvist uppmärksamma hur stor roll kultur kan spela för hälsa och inläring. Vi ser därför mycket positivt på att de aspekterna lyfts i utredningen och att ett reformbehov på dessa områden påpekas.

Kristina Hadziresic

Verksamhetschef Kultur och fritid